

LECTURA ÎN VREMEA MARELUI RĂZBOI
CAZUL SOLDAȚILOR ROMÂNI DIN ARMATA AUSTRO-UNGARĂ

Lucrare realizată sub egida
Institutului de Istorie „George Barițiu”
al Academiei Române, filiala Cluj-Napoca,
a Asociației Societatea Istorică „George Barițiu”.

FLORIN LAURENȚIU BUCUR

LECTURA ÎN VREMEA MARELUI RĂZBOI

CAZUL SOLDAȚILOR ROMÂNI DIN ARMATA AUSTRO-UNGARĂ

EDITURA ACADEMIA ROMÂNĂ
Centrul de Studii Transilvane

Cluj-Napoca, 2025

© ACADEMIA ROMÂNĂ, 2025
Toate drepturile rezervate. All rights reserved

Printed in Romania by Color Print Zalău
66, 22 Decembrie 1989 St.,
Zalău 450031, Romania
Tel. (0040)260-661752

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BUCUR, Florin Laurențiu

Lectura în vremea Marelui Război: Cazul soldaților români din Armata austro-ungară / Florin Laurențiu Bucur. – Cluj-Napoca: Editura Academia Română. Centrul de Studii Transilvane, 2025

Conține bibliografie

Index

ISBN 978-606-038-059-7

94

Redactare
Virgil Leon

Corectură
George State

Tehnoredactare
Oana Goia

Ilustrații:

Coperta I: Soldat la masa de scris. Schiță realizată de Alexandru Duma, aflată în patrimoniul Muzeului „Alexandru Duma”, Cluj-Napoca.

Cuprins

Lista figurilor • VII

Introducere • 1

Abrevieri • 16

Capitolul 1. MODALITĂȚI DE LECTURĂ ÎN ANII MARELUI RĂZBOI	17
1.1. Combatanți ai națiunilor beligerante	19
1.1.1. Situația alfabetizării	19
1.1.2. Nevoia și cererea de lectură	23
1.1.3. Furnizorii și tipologia publicațiilor trimise	29
1.1.4. Centrele de recreere	39
1.1.5. Materialul de lectură folosit ca instrument de propagandă	44
1.1.6. Ipostaze de cititori	55
1.1.7. Efectele practice și psihologice ale lecturii	80
1.2. Combatanții de naționalitate română	90
1.2.1. Scurte considerații privind soldații români din Basarabia, Bucovina și Regatul României	90
1.2.2. Soldații români din Transleithania	93
Capitolul 2. DE CE AVEAU NEVOIE SOLDAȚII DE LECTURĂ? CE FEL DE PUBLICAȚII AU FOST SOLICITATE ȘI DE CĂTRE CINE?	97
2.1. Nivelul de educație primară al trupelor	102
2.2. Cererile de abecedare	105
2.3. Cererile de „lectură” sau „cărți”	107
2.4. Cererile de lectură religioasă	121
2.5. Cererile de periodice	141
2.6. Cererile de carte cu subiect divers	152
Capitolul 3. OFERTA ȘI RECOMANDAREA DE PUBLICAȚII	167
3.1. Oferta de publicații adresată publicului larg	169
3.2. Recomandările de publicații pentru soldați	174
3.3. Problema lucrărilor apocrifice în contextul neajunsurilor literaturii religioase canonice	182

Capitolul 4. FURNIZORII, TIPOLOGIA DE PUBLICAȚII TRIMISE SOLDAȚILOR ȘI SPAȚIILE DE LECTURĂ	189
4.1. ASTRA	191
4.2. Bisericile românești	224
4.2.1. Biserica Ortodoxă	224
4.2.2. Biserica Greco-Catolică	237
4.2.3. Preoții militari	245
4.3. Administrațiile periodicelor românești	248
4.4. Societăți și reuniuni culturale și caritative	258
4.5. Alte inițiative publice sau private	267
4.6. Spațiile de lectură	278
Capitolul 5. MATERIALUL DE LECTURĂ – INSTRUMENT DE PROPAGANDĂ	285
5.1. Încurajarea atitudinii promonarhice	287
5.2. Cenzura	300
5.3. Atitudini naționaliste și anticonFLICTUALE	305
Capitolul 6. IPOSTAZE DE CITITORI: EFECTELE PRACTICE ȘI PSIHOLOGICE ALE LECTURII	315
6.1. Educația	322
6.2. Literatura religioasă	331
6.3. Periodicele	336
6.4. Literatura diversă	346
Concluzii	351

Anexe • 375

Bibliografie • 423

Index nominum • 445

Lista figurilor

Fig. 1. Statistică a cunoscătorilor de carte în rândul armatelor europene combatante	p. 23
Fig. 2. Procentajul și tipologia lucrărilor împrumutate de prizonierii flamanzi de la Biblioteca Universității din Göttingen, în perioada mai 1916 — noiembrie 1918	p. 67
Fig. 3. Procentajul alfabetizării bărbaților cu vârsta cuprinsă între 16 și 50 de ani, în Austria, Ungaria și Bosnia-Herțegovina	p. 104
Fig. 4. Apelul pentru lectura soldaților publicat în 1915 de <i>Foaia Poporului Român</i>	p. 118
Fig. 5. Cartea de rugăciuni din „Biblioteca populară a Asociațiunii”	p. 137
Fig. 6. Recomandare pentru <i>Cartea soldatului: Calendar pe anul 1916</i>	p. 177
Fig. 7. <i>Abecedarul</i> lui Ioan Bota	p. 194
Fig. 8. Numărul oficial de cărți trimise de ASTRA soldaților între 1914 și 1918	p. 223
Fig. 9. Bibliotecă de front pentru trupele germane și austro-ungare	p. 279
Fig. 10. <i>Gazetă pentru câmp</i> , anul II, nr. 50, 6 noiembrie 1915	p. 299
Fig. 11. <i>Timpu Nou</i> , anul I, nr. 1, 8/21 noiembrie 1918	p. 307
Fig. 12. Învățătorul Ivan Pantilimon Pop și câțiva camarazi, în compania unui ziar	p. 343

